

شورای سیاستگذاری حوزه های علمیه خواهران

مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران

معاونت پژوهش

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

تبیین انحرافات اجتماعی از دیدگاه امیر المومنین علی (علیه السلام)

استاد راهنما

سرکار خانم زینب رهبر

استاد داور

حجت الاسلام والمسلمین مهدی حاجیلویی

نگارنده

مریم نبی پور

سال تدوین

۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تحمیدیه

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَ مَنْ أَرَادَنِي بِسُوءٍ فَاصْرِفْهُ عَنِّي، وَ ادْحَرْ عَنِّي مَكْرَهُ، وَ ادْرَأْ عَنِّي شَرَّهُ، وَ رُدِّ كَيْدَهُ فِي نَحْرِهِ. وَ اجْعَلْ بَيْنَ يَدَيْهِ سُدًّا حَتَّى تُغْمِيَ عَنِّي بَصَرَهُ، وَ تُصِمَّ عَن ذِكْرِي سَمْعَهُ، وَ تُقْفِلَ دُونَ إِخْطَارِي قَلْبَهُ، وَ تُخْرِسَ عَنِّي لِسَانَهُ، وَ تَقْمَعَ رَأْسَهُ، وَ تُذِلَّ عِزَّهُ، وَ تَكْسِرَ جَبْرُوتَهُ، وَ تُذِلَّ رَقَبَتَهُ، وَ تَفْسَخَ كِبَرَهُ، وَ تُؤْمِنَنِي مِنْ جَمِيعِ ضَرِّهِ وَ شَرِّهِ وَ غَمَزِهِ وَ هَمَزِهِ وَ لَمَزِهِ وَ حَسَدِهِ وَ عَدَاوَتِهِ وَ حَبَائِلِهِ وَ مَصَائِدِهِ وَ رَجَلِهِ وَ خَيْلِهِ، إِنَّكَ عَزِيزٌ قَدِيرٌ.

پروردگارا درود فرست بر محمد و آل پاکش و هر کس با من قصد سوئی کند او را از آزار من منصرف گردان و مکرش را از من دفع و شرش را از من دور ساز و مکر و کیدش را به گردن خود او بازگردان.

و در پیش روی او سدی بکش که مرا هرگز دیگر چشمش نبیند و گوشش سخنم را هرگز نشنود و دریچه ی قلبش از عبور و خطوط من به خاطرش قفل گردد (یعنی هرگز خیال من در دلش نیاید و ابداه به یاد من نیفتد) و زبانش هم از ذکر من لال شود (هیچ مرا به زبان نیاورد) و شر (فتنه و شر فساد) او را به عمود (قهر و انتقام) خرد کن (وصولت ظلم و جورش را محو کن) و عزتش را بدل به ذلت ساز و جلال و جبروتش را درهم شکن و گردن (گردنکش جبار) او را ذلیل و خوار گردان و تکبر و نخوتش را نابود ساز (کبر و غرور و خودبینیش را به باد فنا ده) و به لطف و کرمتم مرا از ضرر و زیان و شر و فتنه او و بدگوئی شتم و غیبت و تهمت او و از حسد و رشک عداوت او و دام و فسون صیادی او و از قشون و لشگر و خیل و سپاهش از همه اینها مرا در پناه خود محفوظ بدار که همانا توئی خدای با عزت ابد و قدرت (بی حد و نهایت).

*فرازی از دعای بیست و سوم صحیفه سجادیه

تقدیم به:

تقدیمی کوچک و بضاعتی مزجات به محضر:

• آسمان (تعالی اسمہ)، بلندای رفیعش و مهربانی بی‌مانندش

• حضرت باران (سلام‌الله علیها) و پدر و بعل و خاندانش

• حضرت عشق (علیه‌السلام) و برادر و یاران باوفایش

• حضرت بهار (عجل‌الله فرجه) و ظهور با طراوتش

• حضرت روح‌خدا (رحمه‌الله‌علیه) و شهادیش

• حضرت نائب (حفظه‌الله) و سربازانش

و همچنین

پدر و مادرم

که ذکر و دعا‌های آن‌ها، فرش مسیرِ تلاشم شد.

تقدیر و تشکر

امام صادق علیه السلام می فرمایند: « مَكْتُوبٌ فِي التَّوْرَةِ اشْكُرْ مَنْ أَنْعَمَ عَلَيْكَ » در تورات نوشته شده: از کسی که به تو نعمتی داده سپاسگزاری کن. (الکافی، ج ۲، ص ۹۴، باب الشکر)

نظر به اینکه قدردانی و سپاسگزاری از خیرخواهان و کسانی که در حق انسان لطفی روا داشته اند، امری پسندیده است چون خداوند نیز در قرآن خود را شاکر می نامد « فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ » بر خود فرض می داند که در اینجا از راهنمایی های مفید و ارزنده استاد خانم رهبر ادب که با ارائه ی نظرات بسیار خوب خود در این پژوهش به من کمک کردند تقدیر و تشکر نمایم .

با توجه به نتایج یاد شده باید بیان نمود که انسان نباید با لحاظ اینگونه عوامل خود را مقهور آنها بداند، بلکه باید با تقویت اراده خود را از اسیر شدن در دام عوامل یاد شده خلاص نموده و به آنها غالب گردد.

با این حساب از میان نظریه های پرداخت شده در انحرافات اجتماعی درست ترین و صحیح ترین نظریه از منظر دینی است، چرا که در نظریه های دینی بر عنصر امتیاز و انتخاب تکیه شده است و انسان را مسئول رفتارهای خویش می داند.

منابع و مأخذ

*قرآن کریم.

۱- احمدی، علی اصغر، عدالت اجتماعی در نهج البلاغه (ابعاد سیاسی، اقتصادی، حقوقی)، قم، بوستان کتاب، ۱۳۹۱.

۲- اسحاقی، سید حسین، چگونه زیستن درس‌هایی از چشمه‌سار حکمت امام علی (علیه السلام) به ۳ روایت شیعه و سنی، تهران، ناشر: نشر معشر، ۱۳۷۷.

۳. علی (علیه السلام) اسوه مصر، تألیف حسین اسحاقی، قم، خادم‌الرضا (علیه السلام)، ۱۳۹۰، دانش نامه جوان، سلوک جوانی، ص ۲۱ و ۲۰.

۴- بیرو، آلن، فرهنگ علوم اجتماعی، ترجمه باقر ساروخانی، انتشارات کیهان، چاپ دوم، ۱۳۷۰.

۴- تبریزی، محمدحسین، فرهنگ فارسی مهر، تهران، نشر فراسوگستر، ۱۳۸۷.

۵- بیهقی، علی بن زید، معارج نهج البلاغه، ناشر کتابخانه مرعشی نجفی، قم ۱۴۰۹ ه. ق.

۶- تمیمی آمدی، عبدالواحد، غرر الحکم و دررالکلم، شرح و ترجمه سید هاشم رسول محلاتی، چاپ نهم، ۱۳۸۶.

۷- جعفری، محمدتقی، حکمت اصول سیاسی اسلام، ترجمه و تفسیر فرمان مبارک علی (ع) به مالک اشتر، ناشر: بنیاد نهج البلاغه، نوبت چاپ: اول بهار، ۱۳۶۸.

۸- _____ ترجمه و تفسیر نهج البلاغه، ناشر: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ اول، ۱۳۶۴.

۹- چلبی، مسعود، جامعه‌شناسی نظم، تهران، نشر نی، ۱۳۹۵.

۱۰- حر عاملی، محمد بن حسن، وسایل الشیعه، مصحح: مؤسسه آل بیت علیهم السلام، قم، مؤسسه آل بیت علیهم السلام، چاپ اول، ۱۴۰۹ ه. ق.

- ۱۱- حسینی، اعظم السادات، سوءظن حسن ظن به خدا و خلق در آیات و روایات، انتشارات جامعه القرآن کریم، چاپ پاسدار اسلام، چاپ اول، ۱۳۸۷.
- ۱۲- حکیمی، محمود، امیرمؤمنان عدالت جاوید، تهران، ناشر: لوح زرین، چاپ جاوید نو.
- ۱۳- حکیمی، محمد رضا، الحیاه، ترجمه احمد آرام، نشر دلیل ما، قم، ۱۳۹۳.
- ۱۴- حکیمی، محمد رضا، الحیاه، ترجمه احمد آرام، نشر دلیل ما، قم، ۱۳۹۳.
- ۱۵- حق شناس، سید جعفر، آسیب شناسی خانواده (مجموعه مقالات و گفت‌گوها)، ناشر: دفتر مطالعات و تحقیقات زنان، چاپ دوم، ۱۳۹۴.
- ۱۶- دشتی، محمد، ترجمه نهج البلاغه، سمنان: سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۰.
- ۱۷- دلشاد تهرانی، مصطفی، تفسیر موضوعی نهج البلاغه، تدوین نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، قم، دفتر نشر معارف، ۱۳۸۳.
- ۱۸- _____، دولت آفتاب، اندیشه سیاسی و سیره حکومتی علی (ع)، چاپ اول، تابستان ۱۳۷۷، ناشر: خانه اندیشه جوان، ص ۲۸۲.
- ۱۹- _____، تراز حیات، ساختارشناسی عدالت در نهج البلاغه، انتشارات دریا، چاپ و صحافی: سنا، نوبت چاپ، اول، پاییز ۱۳۹۰، ص ۱۱۸.
- ۲۰- متقی دهنوی، علاءالدین علی بن حسام، کنز العمال، بیروت، دارالکتب العلمیه، ۱۹۴۰.
- ۲۱- سلیمی، علی، جامعه‌شناسی کجروی، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۵.
- ۲۲- صدیق سروستانی، رحمت الله، آسیب‌شناسی اجتماعی (جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی)، تهران، سمت، ۱۳۸۷ ه.ش، چاپ چهارم، بی‌جا.
- ۲۳- صدیق اورعی، غلامرضا، جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی جوانان، مشهد، انتشارات جهاد دانشگاهی، ۱۳۷۴.
- ۲۴- طباطبایی، محمد حسین، تفسیر المیزان، ترجمه ناصر مکارم شیرازی، تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۶.
- ۲۵- فولادی، حفیظ الله، درآمدی بر مسأله انحرافات اجتماعی در نهج البلاغه، تحقیق، پژوهش‌شکده اخلاق و روان‌شناسی اسلامی، ناشر: دارالحديث، چاپ اول، ۱۳۹۴.

- ۲۶- فیضی، کریم، تفسیر نهج البلاغه، (دیدار با علی (علیه السلام)، انتشارات یاران علوی، ۱۳۸۷.
- ۲۷- کاظمی آرانی، فاطمه، جامعه آرمانی از دیدگاه امام علی (علیه السلام)، قم، چاپخانه گل‌ها، چاپ اول ۱۳۹۱.
- ۲۸- کراجکی طرابلسی، محمد بن علی، کنزالفوائد، گردآورنده: عبدالله نعمه، قم، ناشر: مجمع الذخائر الاسلامیه، ۱۳۷۴.
- ۲۹- کوئن، بروس، مبانی جامعه‌شناسی، ترجمه غلام عباس توسلی، رضا فاضل، چاپ پانزدهم، سمت، ۱۳۸۳.
- ۳۰- کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، با ترجمه و شرح فارسی، ج اول، ناشر: انتشارات اسوه، چاپ و صحافی: چاپخانه بزرگ قرآن کریم، نوبت چاپ هفتم.
- ۳۱- _____، روضه کافی، ترجمه هاشم رسولی، تهران، ناشر: علمیه اسلامیة، ۱۳۶۴.
- ۳۲- کینگ، ساموئل، جامعه‌شناسی کینگ، ترجمه مشفق همدانی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۴۹.
- ۳۳- گیدنز، آنتونی؛ جامعه‌شناسی، ترجمه حسین چاوشیان، تهران، نی، چاپ دوم ۱۳۸۷.
- ۳۴- مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۲.
- ۳۵- محدثی، جواد، برکرانه شرح چهل حدیث امام خمینی (ره)، ناشر: مرکز نشر هاجر، نوبت چاپ: بهار ۱۳۹۳.
- ۳۶- محمدی صیفار، مهدی، اندیشه و روش اصلاح جامعه از دیدگاه امام علی (علیه السلام)، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، چاپ اول، ۱۳۸۹.
- ۳۷- محمدی اصل، عباس، بزهکاری نوجوانان و نظریه‌های انحراف اجتماعی، تهران، علم، ۱۳۸۵.
- ۳۸- محمدی ری شهری، محمد مهدی، میزان الحکمه، ترجمه حمیدرضا شفیعی، قم، دارالحديث، ۱۳۸۴.
- ۳۹- مطهری، مرتضی، نقدی بر مارکسیم، تهران، انتشارات صدرا، ۱۳۶۷.
- ۴۰- _____، مجموعه آثار، چاپ اول، تهران، انتشارات صدرا، ۱۳۶۹.

- ۴۱- مصباح یزدی، محمدتقی، جامعه و تاریخ از دیدگاه قرآن، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۸.
- ۴۲- مصطفوی، سید جواد، وحدت در نهج البلاغه، کتاب وحدت، چاپ اوب، تهران، وزارت ارشاد اسلامی، آذر ماه ۱۳۹۲.
- ۴۳- نجفی علمی، محمد جعفر، برداشتی از جامعه و سنن اجتماعی در قرآن، چاپ اول، زمستان ۱۳۷۴ ه. ش، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- ۴۴- نراقی، ملا احمد، معراج السعاده، تصحیح سیدائمه، ناشر: شادرخ، چاپ اول، ۱۳۵۶.
- ۴۵- یوسفی زاده، مرتضی، اندیشه سیاسی علامه محمدتقی جعفری، تهیه پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، پژوهشگاه علوم و اندیشه سیاسی، ناشر: بوستان کتاب، چاپ دوم، ۱۳۸۶.
- ۴۶- درس‌هایی از نهج البلاغه، مدیریت مطالعات و تحقیقات حوزه، نشر: شرکت ناجی، چاپ اول، ۱۳۸۹.
- مقالات:
- ۴۷- آقاجانی، نصرالله، علوم اجتماعی، مطالعات راهبردی زنان، پاییز ۱۳۸۱، شماره ۱۷، استراتژی قرآن در مواجهه با انحرافات اجتماعی، پایگاه تخصصی مجلات نور.
- ۴۸- هیأت تحریریه بنیاد نهج البلاغه، مسائل جامعه‌شناسی از دیدگاه امام علی (ع) ناشر: مدرسه مکاتباتی نهج البلاغه، چاپ ۱۳۷۳.
- ۴۹- رک.، جامعه امروز، ترجمه دکتر فرهنگ هلاکویی، جلد ۱، فصل سوم، صص ۵۰ به بعد،
- ۵۰- رک، مبانی جامعه‌شناسی، اثر مندراس، ترجمه باقر پرهام، فصل پنجم، صص ۱۴۰ به بعد.
- ۵۱- مقاله ابن خلدون، ترجمه محمد پروین گنابادی، ج ۱، فصل ۱۳، ص ۳۲۰.